

ЗАМОНАВИЙ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИБ ФИЗИКА ФАНИНИНГ ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Исраилова Гулрух Зафаровна
ИИБ Жиззах академик лицей ўқитувчиси

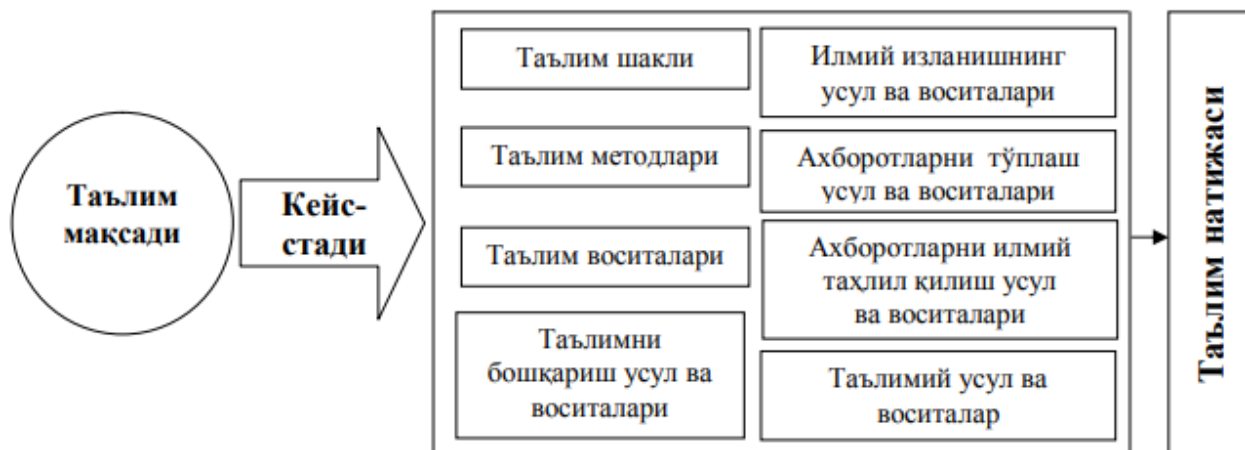
Аннотация: Ушбу ишда ўқув жараёнида кейс-стади методининг келиб чиқиши ундан фойдаланишнинг афзалликлари келтириб ўтилган. Кейснинг назарий таҳлили белгиланган, кейс топшириқлари муҳокама қилинган.

Таянч сўзлар: кейс-стади, таълим методлари, ўқув жараёни, педагогик технология, дарс самарадорлиги.

Бугунги кунда фан ва техника ва интернет ривожланиши жамиятнинг ахборотлашишига олиб келмоқда. Ахборот технологиялари ҳаётимизнинг турли жабҳаларига кенг ва жадал кириб бориши ахборотлашган жамиятни шакллантиришга замин яратмоқда. Ахборотлашган жамиятнинг ташкилий-технологик асосини глобал тармоқ -интернет ташкил этади. Ахборотлашган жамият талабларига тўлиқ жавоб берадиган замонвий ўқитиш технологияларидан тўлиқ фойдаланган ҳолда дарс ўтиш, бугунги кундаги олий таълимда етук мутахасислар тайёрлашда муҳим ўрин эгаллайди. Интерфаол таълим, ўз моҳиятига кўра, суҳбатнинг «ўқувчи (тингловчи ва курсант) – ахборот-коммуникацион технологиялар» шаклида ташкил этилиши ўқувчи (тингловчи ва курсант)лар томонидан мустақил равишда ёки ўқитувчи раҳбарлигида ахборот технологиялари ёрдамида билим, кўникма, малакалар ўзлаштирилишини англатади [1]. Технология негизда муайян муаммоли вазиятни ҳал қилиш жараёнининг умумий моҳиятини акс эттирувчи элементлар ётади. Булар қуйидагилар: таълим шакллари, таълим методлари, таълим воситалари, таълим жараёнини бошқариш усул ва воситалари, муаммони ҳал қилиш юзасидан олиб борилаётган илмий изланишнинг усул ва воситалари, ахборотларни тўплаш, уларни ўрганиш усул ва воситалари, илмий таҳлилнинг усул ва воситалари, ўқитувчи ва ўқувчи (тингловчи ва курсант) ўртасидаги таълимий алоқанинг усул ва воситалари, ўқув натижалари [2].

“Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да таълим тизимига илғор педагогик технологияларини жорий қилиш зарурлиги кўп марта такрорланган [1]. Бугунги кунда Республикаимизнинг педагогика соҳасидаги олим ва амалиётчилари илмий асосланган ҳамда Ўзбекистоннинг ижтимоий-педагогик шароитига мослашган таълим технологияларини яратиш ва уларни таълим-тарбия амалиётида қўллашга интиломқдалар. Янги педагогик-технологиялар кун сайин ривожланиб бораётган пайтда янгидан-янги замонвий педагогик-технологиялардан бири Кейс-стади методи ҳақида тушунчалар бериб ўтамиз. Кейс-стади инглизча case - аниқ вазият, stadi – таълим сўзларининг бирикувидан ҳосил қилинган бўлиб, аниқ вазиятларни ўрганиш, таҳлил этиш ва ижтимоий аҳамиятга эга натижаларга эришишга асосланган таълим методидир. Мазкур метод муаммоли таълим методидан фарқли равишда реал вазиятларни ўрганиш асосида аниқ қарорлар қабул қилишга асосланади. Агар у ўқув жараёнида маълум бир мақсадга эришиш йўли сифатида қўлланилса, метод характериға эга бўлади, бирор бир жараённи тадқиқ этишда босқичма-босқич, маълум бир алгоритм асосида амалга оширилса, технологик жиҳатни ўзида акс эттиради [3-4].

Кейс-стади технологиясининг умумий кўриниши:

Ушбу метод дастлаб 1920 йилда Гарвард бизнес мактаби ([Harvard Business School](#))да қўлланилган. Гарвард бизнес мактабининг ўқитувчилари бизнес йўналишидаги аспирантура бўлими учун тўғри келадиган дарсликларнинг мавжуд эмаслигини тез англайдилар. Ушбу масалани ечиш учун бизнес мактабининг ўқитувчилари томонидан қўйилган дастлабки кадам етакчи бизнес амалиётчиларидан интервью олиш, ҳамда мана шу менеджерларнинг фаолияти, унга таъсир этувчи омиллар юзасидан батафсил ҳисобот ёзиш бўлди. Маъруза тингловчиларга у ёки бу ташкилот тўқнаш келган конкрет вазият, ушбу вазиятни таҳлил этиш ва мустақил равишда ёки жамоа бўлиб мунозара ташкил этиш асосида унинг ечими топиш тарзида тақдим этилар эди. Кейинчалик кейс методи бизнес йўналишидаги таълим муассасаларида кенг тарғиб этилган [5]. Ҳозирги кунда эса, касбий компетентликни ривожлантириш нуқтаи назаридан мазкур метод тарафдорлари кўпайиб бормоқда. XX асрнинг 50- йилларидан бошлаб бизнес-кейслар Ғарбий Европа мамлакатларида оммалашди. Европанинг етакчи бизнес мактаблари [INSEAD](#), [LBS](#), [HEC](#), [LSE](#), [ESADE](#) ва бошқалар кейс-стади методи асосида дарс берибгина қолмай, кейсларни яратишда ҳам фаол иштирок эта бошлайдилар. Кейс – бу яхлит ахборотлар мажмуи. Қоидага кўра, кейс уч қисмдан иборат бўлади: 1) кейсни таҳлил этиш учун зарур ёрдамчи ахборотлар; 2) аниқ вазият баёни; 3) кейс топшириғи. Профессор-ўқитувчи раҳбарлигида аудиторияда ҳамкорликда кейс-топшириғини муҳокама қила олиш демакдир. Таълимни технологиялаштиришнинг асосини, таълим жараёнини, унинг самарадорлигини ошириш ва таълим олувчиларни, берилган шароитларда ва ажратилган вақт ичида лойиҳалаштириладиган ўқув натижаларга эришишларини кафолатлаш мақсадида тўлиқ бошқариш ғояси ташкил этади. Бундай ёндашишнинг моҳияти, таълим жараёнини тизимлаштиришдан уни, аниқ расмийлаштирилган ва деталлари бўйича аниқ элементларга бўлиб ташлаш ёрдамида максимал шакллантиришдир [6].

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, юқорида айтиб ўтилган методни назарий ва амалий машғулотларда қўллай олсак, ўтиладиган дарсларнинг самарадорлиги янада юқори бўлишига эришиш мумкин. Таълимий характерга эга муаммоли вазият (ўқув кейси)ни ташкил этиш мақсади мавжуд имкониятларни ҳисобга олган ҳолда жамоа ўртасида муаммоли вазиятни яратиш, уни ҳал қилиш ечимлари тўғрисидаги фикрларни жамлаш, муҳокама қилиш орқали тўғри қарорлар қабул қилиш муҳитини яратишдан иборат

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Э.З. Имамов Х.Н.Каримов, С.С.Халилов, А.Э.Имамов // Будущее за обучением с активным процессом самообразования студентов // “Science and innovation” international scientific journal. (ISSN: 2181-3337) 2022. № 5. -С. 479-482. (URL: // cyberleninka.ru/article/n/buduschee-za-obucheniem-s-aktivnym-protsessom-samoobrazovaniya-studentov/viewer)
2. Х.Ш.Асадова, Ю.Н.Каримов // Янги замонвий технологиялар асосида ўқув жараёнини самарали ташкил этиш // “Science and innovation” international scientific journal. Volume 1 Issue 7. 2022. -С. 230-233. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yangi-zamonviy-tehnologiyalar-asosida-uv-zharayonini-samarali-tashkil-etish/viewer>
3. Э.З. Имамов Х.Н.Каримов, С.С.Халилов, А.Э.Имамов // Янги Ўзбекистонда қайта тикланувчи энергия манбаларини жорий этиш билан боғлиқ муаммолар //«Science and innovation» international scientific journal. (ISSN: 2181-3337) 2022. № 3. -С. 367-372. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yangi-zbekistonda-ayta-tiklanuvchi-energiya-manbalarinizhoriy-etish-bilan-bo-li-muammolar/viewer>
4. Kh.N.Karimov. // Methods of self-education in teaching students physics using ict-information and computer technologies. // “Galaxy international Interdisciplinary Research Journal”, 11(2), -С. 471–475.
5. Axmadov, M., Asfandiyorov, M., (2023). // Pedagogik dasturiy vositalar yordamida fizika fanini o‘qitish. // Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(10), 90-92. (<https://in-academy.uz/index.php/cajei/article/view/21486>)
6. X.N.Karimov, M.M.Asfandiyorov, M.A.Axmadov. //Zamonaviy yondashuvlar asosida fizika o‘qitishni rivojlantirish.// “Yosh olimlar, doktorantlar va tadqiqotchilarning onlayn ilmiy-forumi” materiallar to‘plami. 2023. –P. 113